

UDC 001.18:378.014.5

DOI 10.35433/pedagogy.2(109).2022.16-28

FUTUROLOGICAL EXPLANATIONS OF THE NEW UKRAINIAN EDUCATIONAL POLICY

O. M. Nezhyva*

The article considers the peculiarities of futurological explications of the new educational policy in Ukraine. It also shows the existing contradictions in the development of the state education policy of Ukraine and the importance for transitive societies of its formation on a democratic basis, actualizing the development and implementation of the policy of reforming the national education system. At the same time, the peculiarities of the formation and development of the Soviet and European education system are analyzed. Each of them has certain advantages and disadvantages. The article notes that educational policy should move away from monosubjectivity and become polysubjective. To do this, it should be based on state, as well as on public, social mechanisms of activity regulation, make and keep a favorable environment for the existence and functioning of other opportunities, which is a necessary condition for the establishment of free educational interaction and the understanding of education as a practice of freedom. The article illustrates the main provisions of the Ukrainian educational policy based on the Ukrainian national idea. These provisions provide for the following: education policy of Ukraine should be based on the recognition of the fact of the birth of individuality, as well as be based on the principle of "do no harm"; an individual approach to pupils and students requires certain changes in the organization of the system; relevance of the language issue in education; it is necessary to establish independent public control over the quality of educational services provided and their compliance with modern world standards; it is necessary to go away from the trendy of the received diploma, and it is also necessary to strive for constant professional growth of all categories of the population: from teachers to motorists. The article illustrates the main provisions of the Ukrainian educational policy based on the Ukrainian national idea. These provisions provide for the following: Ukrainian educational policy should be based on the recognition of the fact of the birth of individuality, as well as be based on the principle of "do no harm"; an individual approach to pupils and students requires certain changes in the organization of the system; relevance of the language issue in education; it is necessary to establish free public control over the quality of educational services provided and their compliance with modern world standards; it is necessary to go away from the cult of the received diploma, and it is also necessary to strive for constant professional growth of all categories of the population: from teachers to motorists. And this growth should be accompanied by diplomas obtained, and from educational institutions of authority not only in Ukraine, but also abroad. Besides, this growth should be accompanied by diplomas obtained, and from educational institutions of authority not only in Ukraine, but also abroad.

* Doctor of Sciences (Philosophy), Docent
(National University of Food Technologies, Kyiv)
nezhyva@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4229-6754

Key words: education, education system, reform, university, policy, futurological explanation, Ukraine.

ФУТУРОЛОГІЧНІ ЕКСПЛІКАЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ

О. М. Нежива

У статті розглядаються особливості футурологічних експлікацій нової української освітньої політики. Також показано наявні протиріччя розвитку державної освітньої політики України та важливість для транзитивних суспільств формування її на демократичних засадах актуалізує розроблення й упровадження політики реформування національної системи освіти. При цьому аналізуються особливості формування і розвитку радянської і європейської системи освіти. Кожна з них володіє певними перевагами і недоліками. У статті відзначено перспективи переходу від моносуб'єктності до полісуб'єктності освітньої політики. Для цього потрібно, щоб освітня політика ґрунтувалася не тільки на державних, а й на громадських, суспільних механізмах регулювання діяльності, створювати та підтримувати сприятливе середовище для існування та функціонування альтернативних можливостей, що є необхідною умовою утвердження вільної освітньої взаємодії та розуміння освіти як практики свободи. Стаття ілюструє основні положення української освітньої політики, заснованої на українській національній ідеї. Ці положення передбачають наступне: українська освітня політика повинна базуватися на визнанні факту народження індивідуальності, а також, будуватися за принципом «не нашкодити»; індивідуальний підхід до учнів і студентів вимагає певних змін в організації системи; освіти актуальність мовного питання; необхідно налагодити незалежний громадський контроль над якістю освітніх послуг, що надаються та їх відповідності сучасним світовим стандартам; потрібно відійти від культу отриманого диплому, а також, варто домагатися сталого професійного зростання всіх категорій населення: від учителів до автомобілістів. І це збільшення має супроводжуватися отриманими дипломами, причому освітніх закладах, які є авторитетних не тільки в Україні, а й за її межами.

Ключові слова: освіта, система освіти, реформа, університет, політика, футурологічна експлікація, Україна.

Introduction of the issue. Modern humanity is experiencing an education crisis, which is global in nature and deepens in the conditions of transitory post-Soviet societies, such as the Ukrainian one. In this context, the study of educational policy and the development of projects of possible future ways of its reformation and development as a tool for building civil society becomes extremely relevant in a scientific and praxeological sense. After all, high-quality and effective education is a necessary condition for the consolidation of all social institutions, the formation of new outlook and value orientations of the individual.

Research methods. The methodological foundations of educational policy research are based on modern ideas about education. The principles of systematicity, integrity, objectivity and

Актуальність дослідження. Сучасне людство переживає кризу освіти, що має глобальний характер та поглиблюється в умовах транзитивних пострадянських суспільств, таких як українське. У цьому контексті дослідження освітньої політики та розроблення проєктів майбутніх можливих шляхів її реформування та розвитку як інструменту побудови громадянського суспільства стає надзвичайно актуальним у науковому та важливим у праксеологічному плані. Адже якісна та ефективна освіта є необхідною умовою консолідації всіх соціальних інституцій, формування та становлення нових світоглядно-ціннісних орієнтирів особистості.

Методи дослідження. Методологічні засади дослідження освітньої політики базуються на сучасних уявленнях про освіти. Серед класичних підходів

development were applied among the classical approaches of scientific knowledge. General scientific methods, such as analysis, synthesis, comparison, systematization, are also used in this paper.

Aim of research is to carry out a comprehensive analysis and consideration of the features of the futurological explanation of the new Ukrainian educational policy.

Current state of the issue. Considering all the above-mentioned circumstances, the attention of scientists, philosophers, educators – theoreticians and practitioners to the problem of forming a futuristic educational policy project in Ukraine is not accidental. Among Ukrainian researchers such as V. Andrushchenko, O. Bazaluk, T. Brus, V. Darmanskyi, D. Dzvinchuk, V. Zhuravskiy, L. Huberskyi, V. Kremen, V. Lugovoi, V. Ognivyuk, L. Prokopenko, N. Protasov, V. Romanov, O. Rudik, etc. pay attention to the philosophical and educational principles of personality development, problems of the educational system and its development.

As V. Andrushchenko and V. Saveliev point out in the work *Educational policy (review of the agenda)* that having considered only the main trends of the world research space of educational policy, we still have some grounds for determining its scientific status among the social sciences.

Moreover, Ukrainian researcher O. Nezhyva in her article *Modernization of educational policy in the context of modern civilization processes* notes a systematic analysis of the phenomenon of educational policy in the context of the deployment of a modern civilizational process. Furthermore, she emphasizes that the use of the obtained results in the future can be applied in the development and formation of the state educational policy in Ukraine.

Besides, K. Korsak in his work *Education, society, man in the 21st century: integral philosophical analysis* explains that national educational policy in the broadest sense as a set of priorities and goals have been formulated by the government to improve and develop the

наукового пізнання були застосовані принципи системності, цілісності, об'єктивності та розвитку. Також використовуються загальнонаукові методи, такі як аналіз, синтез, порівняння, систематизація.

Мета дослідження полягає у здійсненні комплексного аналізу та розгляду особливостей футурологічної експлікації нової української освітньої політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на всі вищеперераховані обставини, увага науковців, філософів, освітян – теоретиків і практиків до проблеми формування футурологічного проекту освітньої політики в Україні не є випадковою. Серед українських дослідників означеною проблемою займаються В. Андрущенко, О. Базадук, Т. Брус, В. Дарманський, Д. Дзвінчук, В. Журавський, Л. Губерський, В. Кремень, В. Луговий, В. Огнів'юк, Л. Прокопенко, Н. Протасов, В. Романов, О. Рудік, С. Терепищій та ін.

Як зазначають В. Андрущенко та В. Савельєв у праці "Освітня політика (огляд порядку денного)", що, розглянувши лише основні тенденції світового дослідницького простору освітньої політики, ми все ж маємо певні підстави для визначення її наукового статусу в суспільстві наук.

До того ж, українська дослідниця О. Нежива у статті "Модернізація освітньої політики в контексті сучасних цивілізаційних процесів" відзначає системний аналіз феномену освітньої політики в контексті розгортання сучасного цивілізаційного процесу. Також вона підкреслює, що використання отриманих результатів у майбутньому може бути застосоване при розробці та формуванні державної освітньої політики в Україні.

Крім того, К. Корсак у праці "Освіта, суспільство, людина ХХІ століття: інтегральний філософський аналіз" пояснює національну освітню політику в найширшому розумінні як набір пріоритетів і цілей, сформульованих урядом для вдосконалення та розвитку системи освіти.

Виклад основного матеріалу. Які

system education.

Results and discussion. What are the main contradictions of educational policy which inhibit the further development of both the educational system and society in general identified by modern Ukrainian and foreign researchers?

Firstly, "the modern education policy of Ukraine is in many respects an example of a suboptimal combination of elements of conflicting models. On the one hand, it uncritically borrows the values, goals and priorities of the liberal model (with its individualism, pluralism, econocentrism) and thereby somewhat contradicts the worldview core of Ukrainian culture (which also includes the values opposite to liberalism of preserving the high significance of the state, nation, people). On the other hand, the educational policy of Ukraine, as we have already noted, is largely inherited from the Soviet education management system, which according to organizational and management criteria can be classified as an administrative, even totalitarian model" [1: 56].

Secondly, there is currently a conflict between the traditional and postmodern vision of the development of state education policy, as well as between its social and economic priorities. These contradictions are related to the formation of hybrid communist neoliberal rationality, with authoritarian management methods, but which, at the level of discourse, seeks to develop its autonomy and self-government [2: 487-508]. These inconsistencies are exacerbated by attempts by politicians to "reflect Ukraine's past", build a "spiritually and culturally rich" nation, and at the same time "catch up with developed Europe" and build a "modern and technologically advanced" market economy. Undoubtedly, these rather different political projects lead to conflict at the highest level of political discourse, as well as in the process of praxeological implementation of politics.

Therefore, the existing contradictions in the development of the state educational policy of Ukraine and the importance for transitive societies of its formation on a democratic basis actualize

основні протиріччя освітньої політики, що гальмують подальший розвиток як освітньої системи, так і суспільства загалом виділяють сучасні українські та зарубіжні дослідники?

По-перше, "сучасна українська освітня політика багато в чому є прикладом неоптимального об'єднання елементів конфліктуючих моделей. З однієї сторони, вона частково наслідує цінності, пріоритети та цілі ліберальної моделі (з її індивідуалізмом, плюралізмом, економцентризмом) і тим самим певною мірою суперечить світоглядній основі української культури (яка також містить і супротивні лібералізму цінності, а саме, збереження високої значущості держави, народу, нації); а з іншої сторони, українська освітня політика, багато в чому унаслідувала із системи радянського управління освітою, котру за організаційно-управлінськими критеріями відносять до адміністративної, та навіть тоталітарної моделі" [1: 56].

По-друге, нині наявними є конфлікт між традиційним і постмодерністським баченням розвитку державної освітньої політики, а також між її соціальними та економічними пріоритетами. Ці протиріччя пов'язані з формуванням гібридної комуністичної неоліберальної раціональності, з авторитарними методами управління, але яка, на рівні дискурсу, прагне розвивати свою автономію та самоврядування [2: 487-508]. Ці невідповідності посилюються спробами політикуму "відобразити минуле України", збудувати "духовно і культурно багату" націю, і водночас "наздогнати розвинену Європу" та побудувати "сучасну і технологічно просунуту" ринкову економіку. Поза сумнівом, ці досить відмінні політичні проєкти призводять до конфліктності на вищому рівні політичного дискурсу, а також, у процесі праксеологічної імплементації політики.

Отже, наявні протиріччя розвитку державної освітньої політики України та важливість для транзитивних суспільств формування її на демократичних засадах актуалізують розроблення й упровадження політики реформування національної системи освіти.

Відзначимо, якщо радянська модель

the development and implementation of the policy of reforming the national education system.

Note that if the Soviet model of education represented a single, integrated process that exerted its influence on the entire territory of the former USSR, then when considering the European education system and European educational policy, we must remember that it represents a sufficient number of independent and self-sufficient educational systems of the states which signed the Bologna Declaration. European education systems, many of which have culturally rich histories, are united around formal provisions.

Harmonizing between the two cultures, educational policy of Ukraine should consider the following:

1. The education system that prevailed in the Soviet Union had its advantages (pros) and disadvantages (cons). The advantages include:

- high social status of academic staff; decent working conditions for educators and high salaries;

- pre-school facilities and current material and technical support of schools;

- suitable level of teaching and vocational education at the secondary school; professional training programs for accomplished employees; practice-oriented training;

- free education at the HEIs;

- the priority of knowledge (i.e. students have to study and don't pay for good grades); lack of corruption;

- versatility and encyclopedic knowledge;

- identical opportunities;

- HEIs did not only give education but also upbringing;

- topics of the lessons were literally "spoon-fed" by educators, some hours were given to repeat and consolidate materials.

The disadvantages include:

- the ideologization of knowledge was conducted that is only the knowledge, which was written into the format of communist ideology, was accessible. Furthermore, other information was simply ignored;

- the system is not oriented to search

освіти уособлювала собою єдиний, інтегрований процес, який здійснював свій вплив на всю територію колишнього СРСР, то, розглядаючи європейську систему освіти та європейську освітню політику, ми повинні пам'ятати, що вона уособлює собою достатню кількість самостійних і самодостатніх освітніх систем держав, які підписали Болонську конвенцію. Європейські освітні системи, багато з яких мають культурно насичену історію, об'єднуються навколо формальних положень.

Балансуючи між двома культурами, українська освітня політика повинна враховувати, таке:

1. Система освіти, яка панувала в Радянському Союзі, мала свої здобутки ("плюси") і прорахунки ("мінуси"). До "плюсів" зарахуємо:

- високий суспільний престиж науково-педагогічних працівників вищих закладів освіти; гідні матеріально-побутові умови працівників сфери освіти та висока заробітна плата;

- сучасна і високотехнологічна для того часу матеріально-технічна база навчальних закладів, дошкільних та позашкільних закладів;

- належний рівень трудового виховання, навчання і професійної орієнтації в школах; проходила політехнічна і практична направленість викладання; проводилась розширена підготовка кваліфікованих робітничих кадрів у системі професійно-технічного навчання;

- безкоштовне навчання у школах і вищих навчальних закладах;

- пріоритет знань (потрібно було навчатися, а не сплачувати гроші);

- поглиблена теоретична основа, різнобічність та енциклопедичність знань;

- рівність можливостей;

- всебічний розвиток, зокрема й духовний розвиток; навчальні заклади всіх рівнів надавали не лише освіту, але й виховання;

- теми занять дослівно "розжовувалися" освітянами, а на повторення і закріплення матеріалу давалися додаткові години;

До "мінусів" зарахуємо:

- проводилась ідеологізація знань, тобто, загальнодоступними були лише ті

for knowledge. That is more knowledge was handed "on a silver platter". Predominance of cramming was above the understanding of materials;

- standardization of the curriculum and syllabus, which do not imply the choice for the stronger or weaker students;

- lack of understanding about relation between the acquired knowledge and everyday life;

- authoritarian atmosphere;

- very weak training in foreign languages.

The list of advantages and disadvantages, which is analyzed, can be continued, and some positions can even be denied. The main thing is that in the Soviet education system with the breakdowns and complexities in the organization of the teaching process had enough achievements and advantages, which allow this system to be one of the leading education systems all over the world.

2. The education system that is predominated in European countries and jointed by the Bologna Declaration has its disadvantages (cons) and advantages (pros) as the Soviet education system. The advantages (pros) include:

- from a worldwide point of view of the principles of implementing elements of the Bologna system, it corresponds to Ukrainian interests for further internationalization and strengthening of European economic, political and cultural relations;

- a two-level system of higher education in the EU, on the one hand, provides an opportunity to improve the level of professional training. After receiving a Bachelor's degree, everyone can develop his/her professional skills in the master course. On the other hand, this system allows the flexibility to change the profile of training, which is very important on condition of growing demand for specialty. Having a certain numbers of ECTS credits (system ECTS – European Community Course Credit Transfer System), everyone can get extra credits for another profile training. In addition, it is allowed to complete a Bachelor's degree in one specialty, and obtain a Master's degree in another.

знання, які вписувалися у формат комуністичної ідеології, а інша інформація елементарно приховувалася;

- система не була націлена відносно пошуку самостійних знань, переважна частка знань викладалася нібито "на тарілочки"; переважало зубріння над осмисленням матеріалу;

- стандартизація навчальної програми, яка не припускала вибирання більш слабшого або ж сильнішого рівня;

- відсутність оцінки взаємовідносин отриманих знань з повсякденним життям;

- атмосфера авторитаризму;

- дуже слабка підготовка з іноземних мов.

Перелік здобутків і недоліків, який аналізується, можна продовжити, а за деякими позиціями навіть заперечити. Головне є те, що в радянській системі освіти поряд з негараздами та прорахунками в організації освітнього процесу існувало досить гідних напрацювань та досягнень ("плюсів"), котрі виводили її заслужено до кола основних освітніх систем світу.

2. Системи освіти, котрі мають перевагу у країнах об'єднаної Європи і які об'єднані Болонською конвенцією, як і радянська система освіти, мають свої переваги ("плюси") і недоліки ("мінуси"). До "плюсів" зарахуємо:

- з погляду принципів упровадження елементів Болонської системи відповідає інтересам України для подальшої інтернаціоналізації та зміцнення європейських економічних, політичних і культурних зв'язків;

- вища освіта дворівневої системи унітарної Європи, з однієї сторони, дає можливість підвищити рівень своєї професійної підготовки. Адже після закінчення бакалаврату є шанс для тих, хто бажає отримати більш високий професійний статус навчаючись далі у магістратурі. А з протилежної сторони, ця система гнучко уможливає зміну профілю підготовки. І це дуже важливо в умовах швидко змінного попиту на спеціальності. Кожен, хто має в запасі деяку кількість кредитів може отримати додатково відсутні кредити для іншого профілю діяльності. Також, допускається отримання ступеня бакалавра за однією

- the Bologna process is proposed for increasing the mobility of educators and students (i.e. academic mobility). This mobility gives teachers and students a chance to move to inside or outside their own country to study or educate in another high educational institution for a limited time. The mobile students can enter a university in one country and finish it in another country by getting an academic degree. Moreover, in the future, it is planned to recognize to legally equivalence of the academic degree or diploma in all countries participating in the Bologna process. This will enable professionals to move into the different counties in the job search;

- the quality of education is a fundamental stone formation as a basic condition for relevance, trust, compatibility, mobility, and attractiveness in the European Higher Education Area. Continuous improvement of the quality of education and control over the quality of education at the expense of: self-assessment; external international quality audit; accreditation by independent organizations; publicity of quality assessment procedures and results; ensuring transparency of administrative and financial activities of universities;

- strengthening of autonomy and academic freedoms with simultaneous responsibility and accountability of higher education institutions. Universities are given the right to create their own strategy, choose their own priorities in education and conducting scientific research, spend their resources, profile their programs and set their own criteria for admitting professors and students;

- availability of high-quality, individualized and flexible curriculums;

- 30% of courses at universities are offered as a mandatory course, and 70% of them are as independent. Education of HEIs is fixed as an appropriate model which allows the students to choose subjects which they like. As a result, it is possible to correct choice (in case of error) taking for the next year as an additional course, which the student considers necessary again;

- lifelong learning.

спеціальністю, а здобуття магістра за іншою;

- Болонська система покликана збільшити мобільність викладацького складу й студентів. Вона припускає можливість того, що студент може вступити до ЗВО в одній країні, проте зможе перейти до ЗВО іншої країни й закінчити його, отримавши відповідний диплом про вищу освіту. Більше того, у майбутньому планується офіційно зрівняти дипломи всіх країн, які входять у Болонський процес. Таким чином, це надає можливість спеціалістам з вищою освітою мігрувати між країнами у пошуках роботи;

- якість освіти – це фундаментальний камінь формування, а також, передумова для довіри, мобільності, доречності, привабливості та сумісності в зоні європейської вищої освіти; постійний контроль над якістю освіти та підвищення якості освіти відбувається за рахунок: самооцінки; акредитації незалежними організаціями; зовнішнього міжнародного аудиту якості; результатів оцінювання якості та публічності процедур; забезпечення прозорості управлінської та фінансової діяльності університетів;

- посилення автономії та академічних свобод з одночасними відповідальністю і звітністю закладів вищої освіти; університети наділяють правом створювати свою стратегію, обирати свої пріоритети у навчанні та проведенні наукових досліджень, профілювати свої програми і встановлювати свої критерії для прийому професорів та учнів і витрачати свої ресурси;

- наявність високоякісних, гнучких і індивідуалізованих навчальних програм;

- 30% курсів у ЗВО запропоновані як обов'язкові, а 70% – як самостійні. У закладах освіти закріпилася відповідальна модель, коли студент (учень) самостійно може вибрати предмети, які йому до вподоби. При цьому надається можливість відредагувати вибір (у разі помилки), взявши на наступний рік як додатковий той курс, який він знову вважатиме за потрібний;

- освіта протягом життя.

До "недоліків" Болонської системи відносять такі як:

The disadvantages of the Bologna system include the following:

- the impossibility of implementing the principle of mobility in the conditions of modern Ukraine;

- the possibility of free choice of subjects by the students;

- it is often difficult for students to check the number of points received during the semester;

- a sharp deterioration in the quality of education;

- big teaching load. Instead of research activities and improve professional skills, educators are forced to perform a load of 860 to 1100 hours per academic year. According to the EU requirements, the teaching load is less than twice, at least.

It should be noted that large-scale educational reforms, which Ukraine is just approaching, began in Central and Eastern Europe countries at the end of the 20th century. This process was caused by the collapse of the bipolar world and the formation of several dozen states in Europe, which aspired to European values and democratic transformations. The Czech Republic, Hungary, Romania, Poland, Slovenia and many other countries, completely rid of socialist regimes, began reforms in education, politics, economy and other spheres of life.

Consequently, the education systems in the newly formed European states not only reoriented from one model (Soviet model) to another (European model), but also achieved quite high indicators in their development. A large number of Ukrainians refuse to get an education in Ukraine in favor of studying in states which are mentally close to Ukraine: the Czech Republic, Poland, and Slovenia.

Furthermore, many Ukrainian universities, as in the old Soviet times, continue to believe that the choice of students in their favor is the final decision, and that the student is tied to the university for all years of study. That is, in Ukraine, a student pays almost the same price for education as in Europe, but unlike his European colleagues, he is completely deprived of the right to choose higher quality services and a guarantee that the educational services provided to

– можливість вільного вибору студентами предметів;

– часто студентам важко перевірити кількість отриманих балів протягом семестру;

– спостерігається різке погіршення якості освіти;

– суттєво збільшується навантаження на науково-педагогічних працівників; взамін підвищення свого професійного рівня та науково-дослідної діяльності, освітяни повинні вичитувати навантаження від 860 до 1100 годин за навчальний рік. За європейськими вимогами, навантаження на викладачів як мінімум у два рази нижче.

Зазначимо, що масштабні реформи в освіті, які Україна намагається втілити у життя, розпочалися в країнах Центральної та Східної Європи в кінці ХХ століття. Цей процес був викликаний розпадом двополярного світу й формуванням у Європі декількох десятків держав, які прагнули до європейських цінностей і демократичних перетворень. Чехія, Угорщина, Польща, Румунія, Словенія та багато інших країн, сповна позбувшись соціалістичних режимів, почали реформи в освіті, політиці, економіці та інших сферах життя.

Отже, системи освіти в новоутворених європейських державах не тільки переорієнтувалися з радянської моделі на європейську модель, та досягли досить високих показників у своєму розвитку. Велика кількість українців відмовляється від отримання освіти в Україні, на користь навчання в державах ментально близьких, та схожих з Україною: Чехії, Польщі, Словенії.

А в багатьох університетах України, як в старі радянські часи, продовжують вважати, що вибір студентів на їхню користь – це остаточне рішення, і що студент прив'язаний до університету на всі роки навчання. Іншими словами, в Україні студент сплачує за освіту практично стільки ж, як і в Європі, але на відміну від своїх європейських товаришів, він цілковито позбавлений можливості вибору більш якісних послуг, та гарантії, що ті освітні послуги, які йому надаються, будуть відповідати європейським стандартам.

him meet European standards.

So, we examined the features of the formation and development of the Soviet and European education systems. Each of them has certain disadvantages and advantages, most of which we have discussed above. Let's try to formulate the main provisions of the Ukrainian educational policy based on the Ukrainian national idea:

1. The analysis of modern literature on neurobiology, psychology and philosophy of education forces us to recognize the correctness of the research school of J. Piaget. The genetics of parents is manifested in the peculiarities of the formation of the child's psyche. This fact is indicated by the following study by the director of the Institute of Neuropsychology and Cognitive Processes (USA) E. Goldberg [5]. For this reason, the educational policy of Ukraine should be based on the recognition of the fact of the birth of individuality e.g. a baby with a nervous system in which a special individual development strategy is embedded.

2. Recognition by the Ukrainian model of education of the fact that children are born with an already established individual strategy for the development of internal creative potential transforms the tasks facing the educational process. Instead of the authoritarian imposition of the dominant in Ukrainian society by an ideologue (attempts to form "something" from a clean sheet), the educational policy of Ukraine should be based on the principle of "do no harm". Furthermore, it performs at least three main functions:

- to create favorable conditions to the disclosure of individual strategies for the development of the inner creative potential of the psyche;

- to accompany and encourage the disclosure of the inner creative potentials of the psyche of younger generations;

- to consolidate individual manifestations of the psyche by the most available means, involving them in the social and cultural activities of the developing Ukrainian society.

3. The priority of the development of an education seeker's individual manifestations, which are embedded in

Отже, ми розглянули особливості формування і розвитку радянської і європейської систем освіти. Кожна з них володіє певними недоліками та перевагами, переважну частину яких ми розглянули вище. Спробуємо сформулювати основні положення української освітньої політики, заснованої на українській національній ідеї:

1. Аналіз сучасної літератури з нейробиології, психології та філософії освіти змушує визнати правоту дослідницької школи Ж. Піаже – генетика батьків проявляється в особливостях формування психіки дитини. На цей факт вказує наступне дослідження директора Інституту нейропсихології та пізнавальних процесів (США) Е. Голдберга [5]. З цієї причини українська освітня політика повинна базуватися на визнанні факту народження індивідуальності – немовляти з нервовою системою, в яку закладена особлива індивідуальна стратегія розвитку.

2. Визнання українською моделлю освіти факту народження дітей з уже закладеною індивідуальною стратегією розвитку внутрішніх творчих потенціалів змінює завдання, що стоять перед освітнім процесом. Замість авторитарного нав'язування панівних в українському соціумі ідеологем (спроб з чистого аркуша сформулювати "щось") українська освітня політика повинна будуватися за принципом "не нашкодити"; виконувати як мінімум три основні функції:

- створювати сприятливі умови для розкриття індивідуальних стратегій розвитку внутрішніх творчих потенціалів психіки;

- супроводжувати і заохочувати розкриття внутрішніх творчих потенціалів психіки підрастаючих поколінь;

- максимально доступними засобами закріплювати індивідуальні прояви психіки, залучаючи їх до соціально-культурної діяльності українського соціуму, що розвивається.

3. Пріоритет розвитку індивідуальних проявів у здобувача освіти, які закладені в ньому при народженні, принципово змінює погляд на систему освіти як інструмент, за допомогою якого українське суспільство, що розвивається,

him / her at birth, basically changes the view of the education system as a tool by which the developing Ukrainian society interacts with new generations. At the same time, it is important to take into account at least the following aspects:

- the society does not form and impose certain ideologies on the new generation, but involves new individual strategies for the development of internal creative potentials in solving the actual tasks facing its adult members. That is, partnership relations are established with the younger generation as early as possible, which help to more fully and effectively integrate the consciousness that is just being formed into civil society and the national-cultural environment.

- the system of education from an authoritarian environment that forces and instructs should acquire the features of a second "parental house", to which children should gladly go for new impressions, discoveries and knowledge. The environment of educational institutions for any young person should turn into an exciting game which is tailored to him/her and in which he/she is the main player.

4. An individual approach to pupils and students requires certain changes in the organization of the education system:

- The most current material and technical support of HEIs (the level of material and technical support of HEIs in Ukraine is known to everyone).

- Putting high criteria of responsibility on teachers, at the same time it is necessary to raise the social status of the teaching staff. A beggar teacher, who is constantly concerned about the financial situation of his/her family, cannot engage in delicate and responsible research work with children of different ages. The teaching staff should at least belong to the middle class and have appropriate financial support. In the environment of teachers, it is necessary to maintain constant competition, which, on the one hand, would remove from the educational environment "accidental" people or people who are not ready (from the point of view of education seekers) to work with younger generations, and on the other

взаємодіє з новими поколіннями. При цьому важливо врахувати як мінімум такі аспекти:

- суспільство ні в якому разі не формує і не нав'язує певні ідеологеми новим поколінням, а залучає нові індивідуальні стратегії розвитку внутрішніх творчих потенціалів у вирішення актуальних завдань, які стоять перед його дорослими членами; тобто з підростаючим поколінням якомога раніше встановлюються партнерські відносини, які допомагають повніше й ефективніше інтегрувати свідомість, що тільки формується в громадянське суспільство та національно-культурне середовище;

- система освіти з авторитарного середовища, що примушує і повчає, повинна набути рис другого "батьківського будинку", в який діти мають із задоволенням йти за новими враженнями, відкриттями і знаннями; середовище освітніх закладів для будь-якої дитини повинно перетворитися на захоплюючу гру, яка підстроєна саме під нього, і в якій він головний гравець.

4. Індивідуальний підхід до учнів і студентів вимагає певних змін в організації системи освіти:

- Найсучаснішої матеріально-технічної бази освітніх закладів (рівень матеріально-технічного забезпечення освітніх закладів в Україні всім відомий).

- Покладаючи високі критерії відповідальності на викладачів, одночасно необхідно підняти соціальний статус викладацького складу. Не може викладацьке жebraк, постійно заклопотаний матеріальним становищем своєї сім'ї, займатися тонкою і відповідальною дослідницькою роботою з дітьми різного віку. Викладацький склад як мінімум повинен відноситися до середнього класу і мати відповідне матеріальне забезпечення. У середовищі викладачів необхідно підтримувати постійну конкуренцію, яка, з одного боку, прибирала б з освітнього середовища "випадкових" людей або людей, які не готові (з позицій здобувачів освіти!) працювати з підростаючими поколіннями, а з іншого боку, заохочувала і надавала можливість зростання (професійного, соціального і матеріального) талановитим і

hand, encourage and provide an opportunity growth (professional, social and material) of talented and capable representatives of the teaching staff.

5. The relevance of the language issue. To remove the artificial pressure on the language, improve the study of the English language. It is mandatory to teach a fourth language in institutions of higher education. Students must get the opportunity to choose a language, but at the same time to actualize attention to the multilingualism of Ukrainians. In our opinion, in the study of languages, it is necessary to reach the level of highly developed countries of the world, when at the bachelor's level they know three languages, at the master's level – four, at the postgraduate level – more than four languages. This approach, in our opinion, will ensure the multilingualism of the cultural and national leaders of Ukrainian society.

6. It is necessary to create independent public control over the quality of educational services provided and their compliance with modern world standards.

7. It is necessary to move away from the trend of the received diploma. The diploma in other leading educational system does not play such an important role as in Ukraine. Moreover, on the one hand, if, for example, a diploma from Harvard (or another world-class university) and a diploma from a provincial university indicate a real difference in the training of a graduate, which is recognized by employers, then in Ukraine a diploma from, for example, the most prestigious university or a diploma from any another higher education institution will not guarantee the employer the level of training of the employee. Quite often, a graduate with a diploma from a provincial higher education institution is more useful for an enterprise than a person with a diploma from a prestigious domestic university.

On the other hand, in the mentality of Ukrainians, receiving a diploma is the end of the educational process, which is followed only by work and work. Therefore, a received diploma in youth is mostly the last and only proof of

здібним представникам викладацького складу.

5. Актуальність мовного питання. Для зняття штучного тиску на мову покращити вивчення англійської мови. У закладах вищої освіти зобов'язати вчити на вибір четверту мову. Надати здобувачам освіти право вибору мови, але при цьому актуалізувати увагу на багатомовності українців. На наш погляд, у вивченні мов потрібно вийти на рівень високорозвинених країн світу, коли на рівні бакалавра знають три мови, магістра – чотири, на рівні аспіранта – більше чотирьох мов. Такий підхід, на нашу думку, забезпечить багатомовність культурно-національної еліти українського соціуму.

6. Необхідно налагодити незалежний громадський контроль над якістю освітніх послуг, що надаються та їх відповідності сучасним світовим стандартам.

7. Потрібно відійти від культу отриманого диплому. В жодній провідній освітній системі диплом не відіграє такої важливої ролі, як в Україні. Причому, з одного боку, якщо, наприклад, диплом Гарварду (або іншого університету світового рівня) та диплом якогось провінційного університету свідчить про реальну різницю в підготовці випускника, що визнається роботодавцями, то в Україні диплом, наприклад, найпрестижнішого університету чи диплом будь-якого іншого ЗВО не гарантуватиме роботодавцю рівня підготовки працівника. Досить часто випускник із дипломом провінційного ЗВО для підприємства корисніший, ніж особа з дипломом престижного вітчизняного університету.

З іншого боку, в ментальності українців отримання диплому – це кінець освітнього процесу, за яким слідує тільки робота і робота. Тому отриманий диплом у юності – це в більшості своїй останнє і єдине свідчення освіченості сорокалітніх, п'ятдесятилітніх і шістдесятирічних працівників. Освіта впродовж життя і андрагогіка недостатньо популяризовані в країні.

На нашу думку, необхідно домагатися постійного професійного зростання всіх категорій населення: від учителів до

education of workers in their forties, fifties, and sixties. Lifelong education and andragogy are not sufficiently popularized in the country.

In our opinion, it is necessary to strive for constant professional growth of all categories of the population e.g. from teachers to mechanics. Moreover, this growth should be accompanied by the received diplomas from educational institutions of authority not only in Ukraine, but also abroad.

Conclusions and research perspectives. Thus, considering the above-mentioned, it can be concluded that the main provisions of the Ukrainian educational policy should be based on the Ukrainian national idea, namely the recognition of the fact of the birth of individuality, as well as on the principle of "do no harm". Moreover, an individual approach to pupils and students requires certain changes in the organization of the system. Furthermore, it is necessary to establish independent public control over the quality of educational services provided and their compliance with modern world standards. Another main provision is the actualization of the process of multilingualism of Ukrainians, which, on the one hand, will allow individualization, and on the other hand, will provide an opportunity to freely adopt the successful experience of highly developed countries of the world, as well as to freely move from country to country in search of future work. It should also not be forgotten that increasing the multilingualism of Ukrainians, their individualization, will quantitatively and qualitatively replenish the cultural and national elite of Ukrainian society.

автомобілістів. І це зростання має супроводжуватися одержаними дипломами, причому у ЗВО, які є авторитетними не тільки в Україні, а й за її межами.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Враховуючи викладене вище, можна зробити висновок, що основні положення української освітньої політики повинні засновуватися на українській національній ідеї, а саме: українська освітня політика повинна базуватися на визнанні факту народження індивідуальності, а також, будуватися за принципом "не нашкодити"; індивідуальний підхід до учнів і студентів вимагає певних змін в організації системи; налагодження незалежного громадського контролю над якістю освітніх послуг, що надаються та їх відповідності сучасним світовим стандартам. Ще одним основним положенням є актуалізація процесу багатомовності українців, що з однієї сторони дозволить індивідуалізуватися, а з іншої, надасть змогу вільно переймати успішний досвід високорозвинених країн світу, а також, вільно переміщатися з країни в країну в пошуках майбутньої роботи. Не варто також забувати, що збільшення багатомовності українців, їх індивідуалізація, кількісно та якісно поповнить культурно-національну еліту українського суспільства.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Andrushchenko, V. & Savelev, V. (2010). *Obrasovatelnaia politika (obzor povestki dnia) [Education policy (review the agenda)]*. Kyiv, Ukraine: MP "Lesia"[in Ukrainian].
2. Haievs'ka, L. (2008). *Derzhavno-hromads'ke upravlinnia zahal'noi i seredn'oi osvity v Ukrayini (druha polovyna XIX – pochatok XX st.) [State-public management of general secondary education in Ukraine (second half of the 19th – beginning of the 20th century)]*: monohrafiia / Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrayiny. Uman': PP Zhovtyy, 332 [in Ukrainian].
3. Korsak, K.V. (2004). *Education, society, man in the XXI century: an integrated philosophical analysis*. Kyiv–Nizhyn, 210 [in English].

4. Kurbatov, S. (2010). University rankings as a factor in legitimizing the elite status of education in modern conditions. *Philosophical Principles of Transformation of Higher Education in Ukraine at the Beginning of the 21st century*. Kyiv, 179-210 [in English].
5. Milton, S., & Barakat, S. (2016). Higher education as the catalyst of recovery in conflict-affected societies. *Globalisation, Societies and Education*, 14(3), 403-421 [in English].
6. Nezhyva, O. (2015). Future Ukrainian's Image: modern vision. *Philosophy & Cosmology*, 14, 175-179 [in English].
7. Nezhyva, O. (2016). Features of formation of Ukrainian education policy. *Future Human Image*, 3 (6), 178-189 [in English].
8. Nezhyva, O. (2017). *Fenomen osvithoi polityky: natsionalnyii mizhnarodnyi vymiry [The phenomenon of educational policy: national and international dimensions]: monografiia*. Kyiv: Zovnishnia torgivlia, 280 [in Ukrainian].
9. Nezhyva, O. (2017). Ukrayins'ka osvithna polityka: stanovlennya ta rozvytok [Ukrainian educational policy: formation and development]. *Aktual'ni problem filozofiyi ta sotsiologii – Current problems of philosophy and sociology*. Odesa, № 17, 79-81 [in Ukrainian].
10. Nezhyva, O. (2020). Modernizatsiya osvithnoi polityky u konteksti suchasnykh tsyvilizatsiynykh protsesiv [Modernization of educational policy in the context of modern civilizational processes]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Universytety i liderstvo" – International scientific journal "Universities and Leadership"*. Kyiv: Instytut vyshchoyi osvity NAPN Ukrayiny, № 1 (9), 78-86. Retrieved from: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2020-9-1-78-86> [in Ukrainian].
11. Oleksiyenko, A. (2014.). Socio-economic forces and the rise of the world-class research university in the post-Soviet higher education space: the case of Ukraine. *European Journal of Higher Education*, № 4, 249-265 [in English].
12. Ozhevan, M. (2003). *Communication model of education in the era of nonlinear thinking*. Retrieved from: <https://www.bsmu.edu.ua/en/education/892-modern-education-technologies> [in English].
13. Pashkova, O. (2008). *So, do you need a Ukrainian national idea?* Retrieved from: <http://www.viche.info/journal/1064/> [in English].
14. Pastovens'kii, O.V. (2014) Analiz shliakhiv zdiysnennia ta rezul'tativ eksperymental'noyi roboty z rozvytku hromads'ko-derzhavnoho upravlinnia zahal'noi seredn'oiu osvithoi v rehioni v umovakh chynnoho zakonodavstva Ukrayiny [Analysis of ways of implementation and results of experimental works on the development of public-state management of general secondary education in the region under the terms of the current legislation of Ukraine]. *Visnyk Zhytomyr's'koho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka – Zhytomyr Ivan Franko State University Journal*, 73, 198-201 [in Ukrainian].
15. Voznyuk, A., & Zdanevych, L. (2019). Application of System and Synergetic Paradigm of Management of Social-Economic, Educational Processes in Ukraine. *Pedagogical Discourse*, 26, 19-26. DOI: 10.31475/ped.dys.2019.26.03 [in English].

Received: May 21, 2022
Accepted: June 10, 2022